

Titel: I.

Citation: "I.", i *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1875*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-r01-shoot-chptrd1e23049/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1875*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

Rettens eller Myndighedernes Hæder det Spørgsmaal, hvornar der skal handle, naar der i en Sag skal foretages Embedshandlinger udenfor den stedlig begrænsede Kreds, for hvilken den til Sagens Behandling eller Forfølgning kompetente Ret eller Myndighed er bestemt. For disse forskellige, men med hinanden nær forbundne Spørgsmaal giver Udkastets 7de Kapitel Regler i 3 Underafsnit.

I.

Enkeltstående Børnething.

Med enkeltstående Børnething forstås her de Børnething, som komme til Anvendelse bortset fra Sagens Forening. Reglerne under I. falde i følgende Grupper: 1) § 60 om de isolerede Retshandlingers Børnething. 2) §§ 61—67 om Sagens Børnething, og 3) §§ 68 og 69, indeholdende mere almindelige Bestemmelser.

Enkeltstående Retshandlinger o: saadanne, hvis Foretagelse maa ske i en Retskreds, der er uafhængig af Sagens Børnething, bliver der jævnlig Spørgsmaal om i Strafferetsplejen. For det første kan Sagens Børnething ikke være Norm for de Retshandlinger, hvorom der bliver Spørgsmaal, førend Sag er rejst, altsaa under Efterforskningen i offentlige Sager, jfr. med Hensyn til private Straffesager §§ 440 og 446. Men ogsaa efter at Sag er rejst, bliver der af forskellige Grunde ofte Spørgsmaal om Retshandlinger, ved hvilke Sagens Børnething ikke er afgørende, enten fordi de foretages uafhængig af Sagen, se § 225, eller fordi faktiske eller procesretlige Grunde (saasom Afstandreglerne for Vidner eller at Procesreglerne udelukke Vidners Afhørsel for den Ret, ved hvilken Sagen er anhängig) gjøre en saadan særlig bestemt Retskreds nødvendig. For slige enkeltstående Retshandlinger giver § 60 den ved Forholdets Natur paabudte Regel.

Med Hensyn til Børnething for Straffesager — Rettens Korunderfølgelse derunder indbefattet — vilde den Betragtning, at Børnething bør være det, som er bedst tjenligt til Djemedets Opnaelse, navnlig med Hensyn til

en let, ikke for betydelig Bøvisførelse, og at den Sigtede er pligtig til at underkaste sig ethvert saadant Børnething, nærmest føre til fuldstændig Balgfrihed, da det maa indrømmes, at det beror paa samtlige konkrete Omstændigheder og ikke kan afgøres ved en almindelig Regel, hvilket Børnething der efter hint Hensyn er tjenligt for den enkelte Sags Underfølgelse. Da imidlertid et saa frit Balg ikke kunde lægges i Anklagerens Haand paa Grund af de Misbrug, for hvilket dette vilde udsætte den Sigtede fra Modpartens Side, og da det vilde føre til urimelig Omstændelighed at faae Børnething i ethvert enkelt Tilfælde bestemt af en Domstol, bliver Forholdet af et eller flere bestemte Børnething ved en almindelig Regel dog en Nødvendighed, og den Mulighed, at et andet Børnething ifølge de særlige Omstændigheder maatte være hensigtsmæssigere, kan der kun tages Hensyn til paa den Maade, at der aabnes Udgang til Afgørelse fra den almindelige Regel, saaledes som § 67 bestemmer, nemlig i Sager, hvor Børnethingets Bestemmelse har en offentlig Interesse, ved Afgørelse af en overordnet Ret, i private Straffesager i egentlig Forstand, hvor navnlig Domstolningsspørgsmaalet ikke har væsentlig Betydning for det Offentlige (se § 481), ved Bedingelse mellem Parterne. Skal altsaa en almindelig Regel gives, maa der tages Hensyn til, hvilket Børnething der efter Sandsynlighed vil være det tjenligste for Underfølgelsen, og dette fører da til den altid og allevegne anerkendte Regel: Gjerningsstedets Børnething. For Tilfælde, hvor denne Regel er faktisk u anvendelig, og hvor hint Hensyn derfor ikke afgiver nogen Bestemmelsesgrund, har Straffeprocessen fremdeles altid kjendt to andre Børnething, nemlig Gjerningsstedet og Paagribelsesstedets Børnething, og det kan heller ikke være tvivlsomt, at den Sigtede i al Fald da er pligtig til underkaste sig et af disse, naar hint mere berettigede Børnething mangler, det første af samme Grund, hvorfor Enhver overhovedet maa finde sig i at siges ved sit Gjerningssted, hvor ikke særegne Grunde give ham Krav paa et andet Børnething, det andet, fordi det er mest tjenligt for Sagens hurtige Afgørelse, et Hensyn, som Anklageren har naturligt Krav paa at faae taget

i Betragtning, hvor mere afgjørende Hensyn ikke kunne anføres for nogen anden Retstreds. Endel Lov, saaledes den nugældende preussiske Straffeproces, tillægger imidlertid de to sidstnævnte Børneretshing en mere udstrakt Betydning, idet de i ethvert Tilfælde overlade Anklageren Valget mellem et af dem eller Gjerningsstedets Børneretshing. Andre Lov — og den Regel har det nye tytte Udkast optaget (se § 4) — tillægger vel Paagræbelsesstedets Børneretshing en underordnet Betydning, men tilføjer derimod i alle Tilfælde Anklageren Valget mellem Gjerningsstedets Børneretshing og Hjemthinget. At stille Paagræbelsesstedets Børneretshing til frit Valg i ethvert Tilfælde synes nu under alle Omstændigheder ikke at kunne bifaldes; thi naar dette Børneretshing ikke falder sammen med Gjerningsstedets, hvad jo ofte vil være Tilfældet, er der i og for sig ingen Grund til at antage, at netop ved det de Hensyn ville fyldestgøres, som give Gjerningsstedets Børneretshing dens naturlige Berettigelse. Dette kan derimod snarere være Tilfældet med Hjemthinget, og herpaa støtter ogsaa det tytte Udkast sin Regel. Det bemærkes i Motiverne, at det ikke sjælden forekommer, at de for Sagen væsentligste Vidner ikke bo i den Retstreds, hvor Gjerningen er begaaet, men hvor den Sigtede boer, og dette Hensyn er ganske vist i den mundtlige Proces særdeles vigtigt. Men om det end maa indrømmes, at Saadant kan forekomme, saa tør det dog neppe siges, at Sandsynligheden herfor er endog blot tilnærmelsesvis ligesaa stor som det omvendte, idet de Tilfælde, som vel ville være de overvejende hyppigste, nemlig hvor Gjerningsstedet og Hjemstedet falde sammen, selvfølgelig ikke komme i Betragtning. Men naar Forholdet er det angivne, kan det efter det almindelige Synspunkt ikke være rigtig at give Anklageren en Valgret; § 67 maa da ogsaa her være Hjælpe midlet for de mindre hyppige Tilfælde. Vilde man gaa videre, maatte i al Fald den Sigtede have Ret til at fremkalde en Retssøgjærelse om det hensigtsmæssigste Børneretshing. Men det kan forudses, at der da jævnlig vilde blive maatte vidtløftige Forhandlinger om dette Spørgsmaal, der dog tilbørlig mindre vel egner sig for Retssøgjærelse, og hvilket i al Fald vilde forhale Sagen.

Udkastet har derfor troet, at det vilde være rigtig ogsaa i den nye Proces, overensstemmende med Hvertallet af de nyere Lov, at bibeholde den gjældende Retts Regel om Gjerningsstedets Børneretshingets Fortrin i Almindelighed. Der gives imidlertid Klasser af Sager, hvor det Hensyn, som i Almindelighed begrunder dette Fortrin, ikke saa ubetinget kan stilles i første Række, hvortil efter den Sandsynlighed, der er for, at det faar praktisk Betydning i Sagen, eller ligesoverfor andre Hensyn, der tale for et af de andre Børneretshing. I de Sager, hvis Forfølgning er henlagt til Politiet, ligesom i de egentlig private Straffesager, vil det i Regelen være ønskeligt for den Sigtede at blive søgt ved sit Hjemthing, og fremdeles er den hurtige Afgjørelse i Paagræbelses tilfælde i disse Sager et Hensyn af særlig Vægt, blandt andet fordi Varetagsfængsel ofte vil være udelukket ved Loven, medens det dog faktisk kan betinge Forfølgningen, at den kan bringes til Ende mod en Anholdt, medens man er ham nært. Det bør derfor i disse Sager være Anklagerens Ret at gaa til et af de sidstnævnte Børneretshing, men da hans Ret at gaa til Gjerningsstedet dog ikke kan betages ham, vil det siges, at der i disse Sager bør overlades ham Valg mellem alle tre Børneretshing. Dette er Hovedtrækkene i Udkastets System, om hvilket det endnu skal bemærkes, at det i de vigtigste Dele stemmer med den hos os nu gjældende Ret.

Med Hensyn til de foreslaaede Regler i det Enkelte kan følgende bemærkes. Gjerningsstedets Børneretshing bestemmes, overensstemmende med den gjældende Ret og Forholdets Natur, ved Handlingen, ikke Virkningen, selv om denne hører med til Forbrydelsens Begreb. Som Eksempel paa, at flere Handlinger udtrædes til Forbrydelsens Begreb, kan nævnes Dokument-faldt, se Est. § 278. Reglen for dette Tilfælde, nemlig at den sidste til Begrebet nødvendige Handling er afgjørende, er i Konsekvens af den almindelige Regel, ligesom det ligger i denne, at hvor Handlingen faktisk opløser sig i flere, der foregaa i forskellige Retstredse, kommer det an paa den afsluttende Handling. Forskjelligt fra det nysnævnte Tilfælde er det, at flere Handlinger hver for sig vilde begrunde et forskjelligt Gjerningsstedets Børneretshing,

men dog i strafferetlig Henseende ere at betragte som een Forbrydelse, jfr. f. Ex. E.L.S. § 239 (Hæleri som Ræningsvej). Her ligger det i den almindelige Regels Konsekvens, at Anklageren har Valg mellem de flere lige begrundede Bærnerthing. Derved undgaaes da ogsaa de Vanstueligheder, som kunde foranleedes ved Besvarelsen af det Spørgsmaal, om de flere Handlinger ere at opfatte som een Forbrydelse, jfr. det i Strafferetten omrøbte Begreb om forfattede Forbrydelser; thi Reglen bliver den samme, som vil gjælde, naar Handlingerne udgjøre flere Forbrydelser, jfr. § 71. At flere Retsskæbne med lige Høje kunne betragtes som Gjærningssteder, kan iøvrigt ogsaa stilles de faktiskste Forhold, som i § 62 i Slutningen ommeldes, og her maa der da ligeledes være Valg. Den Fiktion af et Gjærningsstedes Bærnerthing, som § 63 opstiller, forklares naturligt ved den Sandsynlighed, der i det ommeldte Tilfælde er for, at de vigtigste Vidner lettest kunne have det, hvor Skibet begynte sig hen ved sin Hjemkomst, jfr. det tykke Udkast § 3, hvorved bemærkes, at Tilførelsen „for at løse eller lade“, sigter til at udelukke et ved rent forbigaaende Djævel bewirket Ophold. Men iøvrigt er det ikke Meningen at tillægge dette fingerede Gjærningssted samme Fortrin som det virkelige; §§ 64 og 65 vise, at Hjemthinget og Paagrøvelsesstedets Bærnerthing ved de paa dansk Skib eller af et dansk Skibs Besætning udenfor dansk Eoterritorium begaaede Forbrydelser ikke blot skulle komme til Anvendelse i de Tilfælde, hvor § 63 bliver uanvendelig, f. Ex. fordi den Sigtede er hjemfendt, førend Skibet vendte tilbage, men at de ogsaa kunne vælges, hvor Bærnerthinget efter § 63 vilde kunne komme til Anvendelse.

At Hjemthinget og Paagrøvelsesstedets Bærnerthing blive anvendelige dels ved de udenfor Kongeriget begaaede Forbrydelser, der høre under den danske Straffemyndighed (§ 64, Nr. 1), dels naar der mangler saadanne Dødsstraffinger med Hensyn til de i Kongeriget begaaede Forbrydelser, der betinge Anvendelse af Gjærningsstedets Bærnerthing (§ 64 Nr. 3), dels endelig ved de i § 64 Nr. 2 nævnte Klæber af Forbrydelser, er begrundet tidligere. For den Sigtede ikke Bolig i Riget, men den

danske Straffemyndighed dog er anvendelig mod ham, maa efter de ogsaa i den borgerlige Retsspleje anerkendte Regler hans Opholdssted i Riget begrunde Bærnerthing, og, hvis han ikke findes i Riget, det Sted, hvor han sidst havde Bolig eller opholdt sig. Den første af disse, Rangelen af egentligt Hjemthing erstatter Regler bliver ikke overflødig ved § 65, da der kan mangle Grund til Anholdelse, og den sidste er nødvendig for det Tilfælde, at der findes Grund til at foretage de Skridt, som Udkastet hjemler (jfr. navnlig § 197 ff.) mod en Sigtede, der har unddraget sig Forsøgning ved Flugt. Slutningsbestemmelserne i § 64 skæbe, tilbets i Henshold til den gjældende Ret, fingerede Hjemthing, hvortil der er en uafviselig Trang, jfr. Udkast til Lov om den borgerlige Retsspleje § 15.

Særegne Regler om Bærnerthinget maa gives for de ejendommelige i § 2 nævnte Sager; Reglerne herom i § 66 behøve ingen nærmere Begrundelse.

De i § 67 2det og 3die Stykke indholdte Regler ere allerede tidligere omtalte. Foruden disse maa Lovens imidlertid endvidere umiddelbart aabne Adgang til en midlertidig Afvigelse fra Bærnerthingsreglerne med Hensyn til Retshandlinger, ved hvilke Sag mod en Person indledes. Det vil nemlig let kunne stille sig saaledes, at slige Retshandlinger ikke kunne henvises til det rette Bærnerthing, uden at enten Djæveldet vilde forpildes, eller en i Lovens forestreven Frist overskrides, saaledes f. Ex. med Hensyn til Anholdelse. Her maa da Reglen i § 60 overføres; umiddelbart finder denne nemlig ikke Anvendelse, da slige Retshandlinger mod Personer, der ikke tidligere vare sigtede, netop ikke efter Udkastet ere isølerede, men Begyndelsen af en Sag mod dem. Selsølgelig bør Sagen snarest mulig afgives til den kompetente Ret.

At Retten i Embeds Medfør maa prøve, om Sagen er indbragt for ret Bærnerthing, maa ganske vist være Hovedreglen. Det stemmer imidlertid med Forholdets Natur at gjøre vigtige Indskrænkninger i denne Regel. For det første følger det med Hensyn til private Straffelager af den i § 67 giinte Regel, hvor efter Bærnerthing i private Straffelager kan

vedtages, at Afvisning paa Grund af Afvigelse fra det loobestemte Bærneeting kun bør finde Sted, naar Indsigelse gjøres; i modsat Fald antages altsaa Samtykke af den Sigtede til Afvigelsen. Men ogsaa i offentlige Sager bør det saa vidt muligt undgaaes, at Retten af Hensyn til Bærneetinget erklærer sig inkompetent, da dette let fører til Forhaling, Ojentaagelser og andre Ulemper, uden at Saadant kan siges nødvendigt for det Offentliges Interesse. Dette Hensyn faar især Betydning, naar Hovedforhandlingen er begyndt. Provelse i Embeds Medfør bør derfor indskrænkes til Sagens foreløbige Stadier; er Sagen kommen ud over disse, bør Afvisning kun finde Sted, naar Indsigelse gjøres. Erkjendes først dette, at det under visse Forhold ikke er en Nødvendighed, men beror paa den Sigtede, om Afvisning skal finde Sted, saa maa der fremdeles, for at Retten til at gjøre Indsigelse ikke skal misbruges til at gjøre en næsten afsluttet Forhandling frugtesløs, fastsættes en Frist, inden hvilken Indsigelsen skal fremsættes. I Reglen er der Bestyrelse for den Sigtede til at fremsomme med Indsigelsen, før end Hovedforhandlingen er begyndt, jfr. § 254; han bør da ikke holde den tilbage, hvis han vil gjøre Brug af den. Derimod maa han, naar han har fremsat den, uden at det lykkedes ham derved at hindre Henvisning til Hovedforhandling, være berettiget til at fremsætte den naaen ved denne efter den Grundsaetning, som § 304 opstiller; men det bør ske strax, saa snart Afdgangen dertil er aaben, jfr. §§ 310 og 356. Afgang til at fremsætte Indsigelsen før Hovedforhandlingen har den Sigtede dog ikke altid, navnlig ikke i Politisager og private Straffesager, se §§ 363, 364 og 447 (men det første Nøde under Hovedforhandlingen er her heller ikke beregnet paa Devisjorelle); i saa Fald gjælder kun den sidstnævnte Regel.

Det andet Stykke i § 68 udtaler den med Forholds Natur stemmende Regel, at Tilføjelse af Bærneetingreglerne med Hensyn til Forundersøgelse eller Retshandlinger udenfor Hovedforhandlingen dog ikke berøver dem deres Gyldighed.

Reglerne om Paaante paa Grund af Af-

gjørelser af Bærneetingspørgsmaal medtages ikke her, men henvises til Afnittet om Rettsmidler. Slutningsstykket af § 68 har Hensyn til et særegt Tilfælde. Høve flere Retter efter hinanden erklæret sig inkompetente, medens en af dem maa være kompetent, maa der være et Middelet til at faae Sagen bragt for den kompetente Ret, selv om Paaantefristen med Hensyn til den første Afgjørelse er udløbet. Herpaa er den nævnte Bestemmelse beregnet, jfr. den ved lignende Hensyn begrundede Regel i § 13 Nr. 3.

Reglerne for Forretningsfordelingen i Straffesager mellem de flere Statsanklagere og Politimestre ere tildeels ligesom giuue ved Reglerne om Bærneetinget. Berettiget og forpligtet til at paaale er den Embedsmand, til hvis Embedskreds Sagens Bærneeting hører. Enkeltstaaende Retshandlinger maa regelmæssig foranlediges af ham, selv om de skulle foregaa ved en Ret, der ligger udenfor hans Embedskreds, i saa Fald nemlig ved Refraktion til den vedkommende Statsanklager eller Politimester, se § 76, jfr. dog § 78. Begynder Efterforskningen paa en Tid, da der endnu mangler Forudsætninger til at bestemme Bærneetinget, er enhver Statsanklager eller Politimester, der først faar Anledning dertil, berettiget og forpligtet til at tage Sagen i sin Haand og foranledige de enkelte Retshandlinger, der maatte blive Spørgsmaal om, indtil Bærneetinget kan bestemmes, dog at Sagen kan gaa over til en anden Statsanklager eller Politimester ifølge Afale eller overordnet Myndigheds Afgjørelse. Uopfættelige Skridt er uden Hensyn til Besøjelsen til at paaale Sagen som Helhed enhver Statsanklager eller Politimester, som dertil faar Anledning, berettiget og forpligtet til at foretage. Er der Balg mellem flere Bærneeting i en offentlig Sag, og saaledes flere Statsanklagere eller Politimestre lige kompetente, kan enhver af dem tage Sagen i sin Haand; Prævention vil altsaa være afgjørende, medmindre Aabet afslæet eller afgjores af overordnet Myndighed. Alle disse Regler er der imidlertid neppe Grund til at optage i Loven; de høre hjemme i en Instrux. De vedkomme nemlig ikke Domstolene. Disse have alene at prøve, om Sagen

indbringes, eller Retshandlingen begjæres for ret Værneeting; er det Tilfældet og den vedkommende Embedsmand tillige ifølge sin Bestikelse eller ifølge særlig Hjemmel, jfr. § 78, er berettiget til at optræde ved dette Værneeting som Anklager, have Domstolene ikke Videre at prøve. Derjom f. Ex. en Statsanklager begjæres en enkelt Retshandling, naagtet han ikke er kaldet til at paatale Sagen, og uden at den kan betegnes som uopsettelig, vedkommer det ikke Retten, om han er foranlediget dertil af rette Vedkommende eller ikke; det er et Spørgsmaal vedkommende den paagjældende Myndigheds indre Forretningsgang. Deraf følger da, at det er tilstrækkeligt med Hensyn til de Tilfælde, hvor flere Værneeting kunne vælges, at udtale den almindelige, baade paa offentlige og private Sager anvendelige Regel, at Valget tilkommer Anklageren; det vil i offentlige Sager sige, at Retten har at anerkjende den Statsanklager eller Politimester som paataleberettiget, der har et af Værneetingene for sig, uden at det vedkommer Retten, om han optræder uden eller efter Afstale med den eller de andre lige kompetente Myndigheder eller ifølge en Afgjørelse af højere Myndighed. Hvad denne Valgret iøvrigt angaar, kræver den Sigtedes Interesse, at Valget ikke ensidig kan gjøres om, men at Dmgtjorelse maa heri i private Sager paa den Sigtedes Samtykke, i offentlige Sager paa en Retsbestlutning ifølge Anklagerens Andragende. Efter det indskrænkede Omfang og Bestaffenheden af de Tilfælde, hvor Udvalget begrunder et Valg, er det derimod ikke fundet rigtigt at give den Sigtede Ret til at fordrer en Afgjørelse herom, og heller ikke at give Retten Beføjelse til at omgjøre Valget i Embeds Medfør. Da Talen er om to Retter, og Dvergangen fra den ene til den anden ikke beror paa Mangel af Kompetence, maa hin Retsbestlutning enten træffes af en dem begge overordnet Ret eller heri paa Enighed. At Valg af Ret til Forundersøgelse ikke præjudicerer Valget af den dømmende Ret, er naturligt, da der vel er en materiel, men ingen formel Forbindelse mellem disse to Stadier af Straffesagen.

II

Forening af Straffesager.

At der fra den Sigtedes Side ikke i og for sig kan gjøres nogen berettiget Indvending mod Forening til een Sag af Sogemaal med den samme Person for forskellige strafbare Handlinger eller mod flere Personer som beslagte i en strafbar Handling, maa anses for givet. Lovgivningens Regler om Straffens Beregning ved Sammenstød af Forbrydelser begrunde i det første Tilfælde, og Forholdet mellem de flere Sigtede i det andet Tilfælde en materiel Sammenhæng mellem Sogemaalene, i Kraft af hvilken den eller de Sigtede maa finde sig i Foreningen, hvis denne er hensigtsmæssig. Men Foreningen er ikke altid hensigtsmæssig. Den kan medføre Forhaling, gjøre Sagens Behandling vanstelig, bidrage til at forlænge Baretægtsfængsel n. v. Til disse Ulemper, som kunne vise sig saavel under Forundersøgelsen som under Hovedforhandlingen, kommer, hvad den sidste angaar, særligt Hensynet til den mundtlige Forhandling, hvis Lærn ofte vil gjøre en Forening uhensigtsmæssig, som under den skriftlige Proces ikke vilde frembyde betydelige Ulemper. Reglerne om Forening eller Sondring af de nævnte sammenhængende Sogemaal bør derfor i den reformerede Proces tilstede en stor Frihed, for at de kunne søje sig efter ethvert enkelt Tilfældes Krav. Det bør herved bemærkes, at den materielle Strafferets Regler om Straffens Beregning i Sammenstødstilfælde vel lettest kunne fyldestgjøres ved Paadømmelsen under Et, men dog ikke frembyde nogen Hindring for en Sondring i flere Sager. Dette viser Straffelovens § 64, og det er denne Regel, hvis Analogi bliver at følge, naar Adskillelse af lige Sogemaal finder Sted, uden at dette har den Grund, som Paragrafen nærmest har for Øje. Kun vil det, for at Straffelovens Tanker kan blive fuldt fyldestgjort, saavidt muligt være at paafe af Vedkommende, hvis Bestlutning Sondringen skyldes, at der iagttages den Rækkefølge, at